Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XXXIX. — Wydana i rozesłana dnia 10 sierpnia 1878.

107.

Rozporządzenie ministerstwa skarbu z d. 3 sierpnia 1878,

dozwalające używania wyskokomierza Dolaińskiego w gorzelniach opłacających podatek podług wyrobu i podające do wiadomości opis tegoż razem z rysunkiem i przepisem używania.

W gorzelniach opodatkowanych podług wyrobu na zasadzie §§. 25 i 61 ustawy o podatku od gorzałki z dnia 27 czerwca 1878 mogą być używane wyskokomierze Dolaińskiego, urządzone podług podanego tu opisu z zachowaniem zasad przepisu używania poniżej zamieszczonego.

A. Opis

wyskokomierza Dolaińskiego, przeznaczonego dla gorzelni opłacających podatek podług wyrobu.

Główne części składowe tego wyskokomierza na dołączonej rycinie wyobrażonego są:

1. Skrzynia zewnętrzna na wszystkie części przyrządu;
2. stągiewka alkoholometru;
3. bęben mierniczy z rachmistrzem;
4. przyrząd do kontroli spoczynku bębna mierniczego;
5. obydwa zbiorniki na próbki wyskoku;
6. szczególne przyrządy bezpieczeństwa.

Główne części składowe 1 aż do 5 włącznie, oznaczone być powinny nazwiskiem fabrykanta i dla każdego egzemplarza przyrządu osobną liczbą.

1. Skrzynia zewnętrzna.

Skrzynia zewnętrzna (Fig. 1 i 2) składa się z grubych ścian bocznych z kutego żelaza połączonych ściśle ze spodkiem, który jest z lanego żelaza.

Od góry skrzynia zamyka się pokrywką z lanego żelaza wysuwającą się naprzód w zakładce i zamykającą się za pomocą prętów (c i c_1), urządzonych do położenia na nich plomby urzędowej a schodzących się z sobą nad niemi.

Na tylnej części skrzyni jest nasadka blaszana a z otworem do przypływu f i z kapą na kształt sita podziurkowaną, przez której dziurki powietrze i gaz uchodzi.

Ta nasadka blaszana tworzy ze stojącą prosto częścią b pokrywki skrzyni puzdro, przeznaczone na pomieszczenie stągiewki alkoholometru.

Przód części b stanowi ramę zamkniętą grubem szkłem, przez które obserwować można alkoholometr.

W spodku znajduje się w każdym z czterech rogów otwór na szruby za pomocą których przymacnia się skrzynią do płyty podstawowej.

2. Stągiewka alkoholometru.

Stągiewka alkoholometru A (Fig. 2, 3 i 10) zrobiona jest z metalu brytańskiego i składa się z dwóch części d i e, z których pierwsza doprowadza wyskok do przyrządu a druga odprowadza go do bębna mierniczego.

Stągiewka alkoholometru przymocowana jest nieruchomie do skrzyni za pomocą nakątki żelaznej i dwóch wystających skrzydeł.

Przy szrubie f wyskok wchodzi do przegrody d, ztąd do nasadzonej rury d_1 i ponad czarką przez wiszące sitko do przegrody e, a ztąd rurą e_1 do bębna mierniczego.

Rura d_1 przeznaczona jest na alkoholometr, którego stan wygodnie obserwować można przez szkło nasadki pokrywkowej b powyż wzmiankowanej.

Gdyby przypadkiem wyskok płynął tak prędko, iżby czarka nie mogła go objąć i pryskałby na szkło nasadki, część spływająca pobocznie wchodzi ponad wyskok blaszany do rynny e_2 a ztąd przez dziurki po bokach umieszczone do przegrody e i dalej do bębna mierniczego.

3. Bęben mierniczy z rachmistrzem.

Bęben mierniczy B (Fig. 2 i 9) zrobiony podobnież z metalu brytańskiego ma średnicę najmniej o 50 centymetrach i składa się z 4 przegród zupełnie równych I, II, III i IV, z których każda mieści w sobie ściśle 5 litrów, tak że za jednym obrotem bębna przepłynąć muszą ściśle 20 litrów.

Wyskok przypływa do środka bębna rurą e_1 (Fig. 2) stągiewki alkoholometru, odpływa zaś otworem g, g_1, g_2 i g_3 na obwodzie bębna.

Oś bębna leży po jednej stronie w małym krzyżu rury e_1 wyż wymienionej, po drugiej zaś stronie w łożysku h, które przymocowane jest do ściany niecułek odpływowych. Ponad tem łożyskiem jest umieszczona flaszeczka z oliwą, służąca do natłuszczania osi.

Łożyska osi zrobione są ze spiżu twardego. Również i oś powleczona jest wewnątrz łożyska takimże spiżem twardym.

Na odwróconej od bębna stronie łożyska h, oś bębna połączona jest za pomocą zworki z osią rachmistrza C leżącego na przedniej części skrzyni.

Rachmistrz C ma 6 tarczy z cyframi, widzialnych od zewnątrz pod ramą metalową i nakrytych szkłami.

Ponieważ każdy wylew z bębna wynosi 5 litrów, a nawet każdy pojedynczy wylew bywa oznajmiony, przeto oznajmione liczby wzrastają o 5 jednostek, z których każda oznacza jeden litr aż do 999.995. Liczba 1,000.000 następująca bezpośrednio po 999.995 podana jest w sześciu zerach (000.000).

Przegrody bębna wypróżniają się do niecułek odpływowych D zrobionych z metalu brytańskiego; z nich płynie wyskok otworem i do przestrzeni pomiędzy ścianami k i k_1, ztąd do przedkomórki E a następnie rurą odpływową l opuszcza skrzynią przyrządu.

Otwór i umieszczony jest nie w najniższym punkcie niecułek, lecz w pewnej wysokości, w której wyskok zatrzymać się musi, aby można było wziąć jego próbkę.

Działanie i urządzenie bębna poznać można łatwo z fig. 9 dołączonej ryciny, na której ściana przednia jest odjęta.

Wyskok wchodzi otworem m a to w kierunku strzały na rycinie wyobrażonej, do przegrody I i napełnia ją tak wysoko, jak stoi przypływ m_1 przegrody II. Wyskok wchodzący teraz do przegrody II sprawia, że wkrótce jedna strona znacznie przeważy, bęben obróci się w lewo, płyn przegrody I wyjdzie otworem g i wprowadzi przegrodę II w to samo położenie, w którem pierwej była przegroda I.

4. Przyrząd do kontrolowania spoczynku bębna mierniczego.

Gdyby bęben z jakiejkolwiek przyczyny stanął, dolna połowa jego napełnia się zwolna wyskokiem, który w końcu wchodzi przednią szyją bębna do małej niecułki n (Fig. 2) z przodu leżącej.

Ztąd płynie wyskok rurą n_1 do niecułki przymocowaną, do środka huśtawki F z metalu brytańskiego (Fig. 8), która podzielona jest na dwie równe przegrody i kołysze się około osi przymocowanej do brzegu dna.

Huśtawka podnosi ciągle jedne przegrodę, drugą zniża, wyskok napełnia przegrodę podniesioną, aż ciężar zwolna zwiększający się sprawia, iż przegroda napełniona wywraca się i, opadając, wypróżnia się.

Wyskok dostaje się teraz do drugiej przegrody i to samo powtarza się kolejno.

Ściana środkowa huśtawki podnosi za każdym wywrotem huśtawki jedne z dwóch sprężyn opatrzonych młoteczkami stalowemi, tak, że zawsze jeden młoteczek uderza o dzwonek o, znajdujący się po nad huśtawką i przez to oznajmia spoczynek bębna. Zresztą o spoczynku bębna przekonać się można jeszcze i w inny sposób.

Przy rurze n_1 umieszczone jest czworoboczne naczynie, mające około 200 centymetrów sześciennych pojemności.

Część wyskoku płynącego rurą n_1 wchodzi rurką n_2 do tego naczynia i jak tylko je napełni, wychodzi z niego rurą n_3 do naczynia p_1 mającego około 100 centymetrów sześciennych pojemności i wznosi się w tem ostatniem a względnie w nasadzonej rurze powietrznej do takiej wysokości, do jakiej dochodzi płyn napełniający pierwsze naczynie.

Obadwa naczynia napełniają się stopniowo, zanim 30 litrów wyskoku przez huśtawkę przepłynie i pozostają napełnione dopóty, dopóki nie będą umyślnie wypróżnione.

Naczynie *p* wypróżnia się rurką odpływową leżącą za drzwiczkami J_1 a naczynie p_1 rurką odpływową leżącą za drzwiczkami *J* skrzyni.

Wyskok napływający podczas spoczynku bębna mierniczego odchodzi podobnież rurką odpływową *l* z przyrządu.

5. Dwa zbiorniki na próbki wyskoku.

Podczas gdy bęben mierniczy mierzy ilość płynu przepływającego, zbiorniki te, zrobione z metalu brytańskiego, napełniać się mają próbkami płynu, podług których ocenić można gatunek (odsetki alkoholu).

Do tego celu umieszczone są tak na przedniej jak i na tylnej ścianie bębna mierniczego po cztery czerpaki (*q* i q_1, fig. 2), które za każdem wypróżnieniem się przegrody bębna, zabierają próbkę i wlewają do rzeczonych zbiorników.

Dolna część niecułki odpływowej *D*, jak już wyżej nadmieniono, jest aż po odpływ *i* ciągle napełniona płynem; czerpaki (*q* i q_1, fig. 2) zanurzają się tutaj, nabierają małe oznaczone ilości i doprowadzają je do zbiorników na próbki, mianowicie zaś czerpak *q* przez rynnę *r* do zbiornika próbek dla zwyczajnej kontroli (*G*), a czerpak q_1 przez rynnę r_1 do zbiornika próbek dla kontroli nadzwyczajnej (*H*).

Zbiornik próbek dla kontroli zwyczajnej (*G*) znajduje się po prawej stronie skrzyni pomiędzy niecułką odpływową a przednią ścianą skrzyni; położenie to stanowi o jego kształcie i wielkości; pojemność jego wynosi około 14 litrów.

Otwór, którym próbki wyskoku płyną do zbiornika (*G*), umieszczony jest w górnej części tegoż i zabezpieczony przez zamknięcie płynem (czyli hidrauliczne), które nie dozwala ulatniać się próbkom wyskoku.

Dla przypływu powietrza znajduje się na pokrywce zbiornika rurka zwężająca się ku końcowi.

Ażeby można było kontrolować ubytek odsetków alkoholu w wydzielonych próbkach wyskoku podczas gdy zostają w zbiorniku próbek *G*, wstawione jest ukośnie w tenże zbiornik naczynie walcowe (*N*) z metalu brytańskiego, mające ½ litra pojemności (Fig. 3, 4 i 5).

Napełnia się je wyskokiem oznaczonej ilości odsetków alkoholu, odejmując górną szrubę *W* i wlewając wyskok próbny za pomocą lejka.

To naczynie wstawione komunikuje za pomocą rurki (Fig. 4 i 5) na górnej jego części umieszczonej i prawie aż do pokrywki zbiornika próbek dochodzącej, z przestrzenią powietrzną tegoż zbiornika.

Wyskok znajdujący się w naczyniu wstawionem spuszcza się za pomocą kurka s_1.

Porównanie odsetków alkoholu zawartego w wyskoku z tego naczynia spuszczonym, z pierwotną ilością odsetków alkoholu, okaże ubytek odsetków alkoholu.

Zbiornik *G* wypróżnia się za pomocą kurka *s*. Kurek ten, jakoteż kurek s_1 do naczynia wstawionego dostępne są przez drzwiczki *J* znajdujące się w przedniej ścianie skrzyni wyskokomierza.

Zbiornik na próbki dla kontroli nadzwyczajnej *H* (Fig. 2, 3, 6) ma około 21 litrów pojemności i mieści się pomiędzy niecułką a tylną ścianą skrzyni.

Wyskok przypływa do niego dwiema puszkami znajdującemi się na pokrywce, zaopatrzonemi w zamknięcie hidrauliczne, odpływa zaś rurą *t* i kurkiem t_1, który, równie jak rurka odpływowa naczynia *p*, dostępny jest przez drzwiczki J_1, umieszczone po lewej stronie przedniej ściany skrzyni.

Komunikacyą powietrza ułatwia rurka znajdująca się na pokrywce zwężająca się w ostry koniec.

Powyżej zbiornika tego umieszczone jest naczynie walcowe *L* z metalu brytańskiego (Fig. 8).

Mieści ono w sobie $^1/_2$ litra opatrzone jest pokrywką do odszrubowania, przez którą przechodzi rurka powietrzna i w niem zbiera się wyskok, w którym oznaczony być ma ubytek odsetków alkoholu wskutek ulatniania się następujący.

Czerpaki q i q_1 bywają rozmaitej wielkości, stosownie do wydajności przyrządu do pędzenia, którego oziębialnik połączony być ma z wyskokomierzem.

Gdy przyrząd do pędzenia wyrabia dziennie przeszło 20 hektolitrów wyskoku, czerpaki mają około $^1/_2$ centymetra sześciennego, a dla wszystkich mniejszych przyrządów około 1 centymetr sześcienny pojemności.

6. Szczególne przyrządy bezpieczeństwa.

a) Zabezpieczenie otworu odpływowego skrzyni przyrządu.

Ażeby przez otwór odpływowy skrzyni przyrządu nie można było wywierać z zewnątrz wpływu na działanie bębna mierniczego, leżą naprzeciwko tegoż otworu odpływowego, przylutowane do niecułki kapa ochronna k i ściana ochronna k_1 (Fig. 2 i 7).

Gdyby tu np. próbowano świdrować, chcąc wpływać na działanie bębna, musianoby najprzód prześwidrować ścianę ochronną, potem kapę a nareszcie niecułkę. Ale w takim razie wyskok dostałby się z niecułki odpływowej do przestrzeni u zamkniętej kapą ochronną k, a przez otwór, znajdujący się na dnie tejże przestrzeni do skrzyni zewnętrznej i przez jej dno podziurkowane spłynąłby po podstawie.

b) Przyrząd do przekonania się o wprowadzeniu pary.

Po prawej stronie skrzyni, mianowicie zaś powyżej zbiornika na próbki *H* znajdują się dwa połączone naczynia *K* z metalu brytańskiego (Fig. 7 i 8). Jedno naczynie jest szczelnie zamknięte za pomocą przyszrubowanej pokrywki i opatrzone rurą idącą z dołu do góry i sięgającą do drugiego naczynia.

To drugie naczynie zamknięte jest jednak tylko zwyczajną pokrywką i ma u góry otwór dla powietrza.

Gdy się używa wyskokomierza, pierwsze naczynie napełnione jest wyskokiem, który w razie najmniejszej prężności pary wznosi się rzeczoną rurą do drugiego naczynia.

c) Środki do zapobieżenia, aby osady itp. nie wchodziły do zbiorników na próbki.

Rynny r i r_1 odbierające próbki z czerpakiem, opatrzone są blachami ochronnemi w ten sposób, że tylko strona zwrócona do czerpaków jest otwarta i że krople płynu, powstające z osadu pary, wchodzić do nich nie mogą. Nadto na stągiewce alkoholometru ponad rurą e_1 znajduje się kapa ochronna, zasłaniająca całkowicie obadwa przystępy do zbiornika na próbki *H*; także i ponad przypływem do zbiornika na próbki *G* umieszczona jest kapa.

Otwory przypływowe zbiorników na próbki są nieco podwyższone, aby do nich nie wchodził płyn, gdyby spływał po górnych ścianach tychże zbiorników.

d) Plombowania.

Dla zapobieżenia, aby połączenie rury, spajającej oziębialnik przyrządu do pędzenia z wyskokomierzem, utworzone za pomocą szruby holenderskiej *f*, nie było rozkręcone przez kogoś nieupoważnionego, przylutowana jest do nasadki *a* skrzyni sześcioboczna mutra holendra, opatrzona po rogach dziureczkami i uszko w pobliżu tej mutry do położenia plomby urzędowej.

W podobny sposób postarano się o zabezpieczenie śruby f_1 z rurą odprowadzającą wyskok spływający ze skrzyni przyrządu.

Przy tej ostatniej śrubie umieszczona jest nadto blacha ochronna nad kryzą, za pomocą której śruba przymocowana jest do ściany skrzyni, dla przeszkodzenia zwolnieniu lub rozkręceniu.

Do urzędowego zamknięcia skrzyni przyrządu, potrzebne są tylko 3 plomby, mianowicie na drzwiczkach *J*, na drzwiczkach J_1 i przy prętach zamykających pokrywkę skrzyni (Fig. 1 i 2).

Wewnątrz wyskokomierza znajdują się urządzenia do umieszczenia zamknięcia urzędowego na rachmistrzu, aby nie mógł być odśrubowany i dowolnie ustawiony.

B. Przepis

używania wyskokomierza Dolaińskiego do opodatkowania wyrobu w gorzelni.

I. Wyskokomierz Dolaińskiego, który ma być ustawiony w gorzelni opłacającej podatek podług wyrobu, powinien być do tego celu uwierzytelniony przez jeden z c. k. urzędów miar i wag w Wiedniu, Bernie, Pradze i Lwowie, opatrzony świadectwem uwierzytelnienia, tudzież znakiem urzędu miar i wag. Nadto zamknięcia, które urząd miar i wag położył na zamknięciu pokrywki skrzyni i na drzwiczkach tejże skrzyni, powinny być nienaruszone.

Także dalsze używanie wyskokomierza Dolaińskiego uwierzytelnionego i już ustawionego, w opodatkowaniu wyrobu zależy od tego, aby zawsze był pod zamknięciem urzedowem, wyjąwszy czas, w ciągu którego odbywały się dochodzenia urzędowe.

II. Wyskokomierz do opodatkowania wyrobu gorzelni, ustawiony być powinien pod dozorem bezpośrednim dwóch czynników skarbowych, w obecności przedsiębiorcy gorzelni lub jego zastępcy.

Zanim się ustawianie zacznie, czynniki skarbowe zbadać mają, czy warunki, o których jest mowa w ustępie I, są dopełnione.

Jeżeli w tym względzie wszystko jest w porządku, czynniki urzędowe, odjąwszy zamknięcia urzędu miar i wag i usunąwszy z wewnętrznych części przyrządu opakowanie, które je ubezpieczało podczas przewozu, zbadać mają, czy która część przyrządu nie zgięła się w przewozie lub w inny sposób nie została uszkodzona, mianowicie zaś, czy bęben mierniczy porusza się łatwo w tym kierunku, w którym obraca się przy mierzeniu płynu.

Jeżeli i to zbadanie żadnych nie nasunie wątpliwości, położona będzie plomba urzędowa na ramach rachmistrza i flaszeczka na oliwę nad łożyskiem osi bębna mierniczego napełniona będzie odpowiednią oliwą, której gorzelnia ma

dostarczyć, poczem skrzynia przyrządu zostanie natychmiast zamknięta i urzędownie opieczętowana.

III. Do ustawienia wyskokomierza gwoli opodatkowania wyrobu przystąpić wolno tylko wtedy, gdy przy badaniu i oględzinach, stosownie do ustępów I i II wykonanych, nie znaleziono nic do zarzucenia.

Ustawiając zaś, trzymać się należy ściśle przepisów §. 61, l. 2 ustawy o opodatkowaniu gorzałki z dnia 27 czerwca 1878 (Dz. u. p. Nr. 72) i zastosowań §. 16, l. 1 i 2 przepisu wykonawczego o podatku od gorzałki z dnia 3 lipca 1878 (Dz. u. p. Nr. 95).

Płyta, łącząca wyskokomierz z podstawą z cegieł wymurowaną, zrobiona być musi z lanego żelaza i mieć spód wydrążony z kotwicą. Figury 1, 2 i 3 na dołączonej rycinie wyobrażają tak płytę podstawy z kotwicą (*x* i *y*), jakoteż przymocowanie jej do podstawy.

Wyskokomierz, stojący na płycie podstawy, należy do niej przyszrubować. Do tego celu znajdować się muszą w czterech rogach tejże płyty otwory opatrzone krokiem szrubowym, które odpowiadają otworom w dnie skrzyni przyrządu, przeznaczonym na włożenie szrub utwierdzających.

Szruby te przykręcić trzeba mocno i zabezpieczyć je od nieupoważnionego zwolnienia żelaznemi pręcikami, opatrzonemi na jednym końcu główką a na drugim końcu uszkiem, przetykając taki pręcik przez każde dwie przewiercone głowy szrub i kładąc plombę urzędową na końcu jego opatrzonym w uszko.

IV. Wyskokomierz łączy się z oziębialnikiem przyrządu do pędzenia tym sposobem, że rurę łączącą (§. 61, l. 7 ustawy o opodatkowaniu gorzałki) spaja się za pomocą krezy z tym kawałkiem rury, przez który płyn wyskokowy przepędzony wychodzi z oziębialnika, a za pomocą szruby holenderskiej, umieszczonej na rurze przypływowej wyskokomierza, z tąż rurą.

Rurę łączącą osłonić należy rurą zwierzchnią, o czem traktują §. 61, l. 7 ustawy o opodatkowaniu gorzałki i §. 16, l. 6 przepisu wykonawczego do tej ustawy.

V. Cylinder cynkowy, którego wymaga §. 61, l. 1 ustawy o opodatkowaniu gorzałki, powinien być zewnątrz gładki i nie pomalowany, wewnątrz zaś powleczony białą barwą olejną i składać się musi w wyskokomierzu Dolaińskiego z dwóch części,

1. z płaszcza i
2. z pokrywki, zamykającej go od góry.

1. Płaszcz musi mieć wycięcie gwoli odczytywania znaków rachmistrza, drugie wycięcie na rurę odpływową wyskokomierza i dwoje drzwiczek tak urządzonych, aby można było położyć na nich urzędowe zamknięcie, a które odpowiadają drzwiczkom skrzyni przyrządu, prowadzącym do próbek wyskoku. Nadto w tej ścianie płaszcza, która zasłaniać ma stronę skrzyni przyrządu, zawierającą stągiewkę alkoholometru, znajdować się ma rozpór, który, gdy płaszcz od góry położony będzie około skrzyni przyrządu, zostawia wolne miejsce na rurę przypływową wyskokomierza. Rozpór ten, jakoteż otwarta pod rurą odpływową wyskokomierza część wzmiankowanego wyżej wycięcia muszą jednak być zamykalne za pomocą blach ochraniających, tak urządzonych, aby można było położyć na nich zamknięcie urzędowe.

2. Pokrywka cylindra cynkowego powinna mieć kapę odpowiednią postaci stągiewki alkoholometru z wycięciem służącem do obserwowania alkoholometru,

tudzież rozpór na rurę przypływową a ponad zasłoną podziurkowaną stągiewki alkoholometru otwór powietrzny i zamykać powinna płaszcz jak wieko pudełka.

Otwarta zaś część wzmiankowanego wyżej rozporu pod rurą przypływową, opatrzona być powinna blachą ochraniającą urządzoną do położenia na niej zamknięcia urzędowego.

Jeżeli blachy ochraniające są umieszczone na płaszczu i pokrywie, natenczas płaszcz musi być całkiem przytwierdzony, pokrywka zaś z jednej strony, mianowicie od strony stągiewki alkoholometru. Celem zupełnego przeszkodzenia nieupoważnionemu odjęciu pokrywki znajdować się powinny po tej stronie płaszcza i pokrywy, która leży naprzeciwko stągiewki alkoholometru, uszka, przez które przewleka się sznur zamykający.

VI. Jak tylko wyskokomierz ustawiony zostanie w sposób, w ustępach powyższych przepisany, zanotowany będzie stan rachmistrza wyskokomierza i spisany zostanie protokół całej czynności, który podpisać ma także przedsiębiorca gorzelni lub jego zastępca.

VII. W dniu otwarcia ruchu gorzelni, która opłacać ma podatek podług wyrobu, lub najpóźniej w 3 dni po otwarciu, naczynia wstawione, do przekonania się o ubywaniu odsetków alkoholu, służące, napełnione będą wyskokiem mającym ściśle albo prawie tyle odsetków alkoholu ile średnio posiada ich wyrób według obliczenia na zasadzie §. 62 ustawy o opodatkowaniu gorzałki.

Zbadana ilość odsetków alkoholu zapisana będzie w regestrze gorzelnianym, jak tylko zamknięcie urzędowe, do tej czynności urzędowej odjęte, położone zostanie napowrót na skrzyni przyrządu i na cylindrze cynkowym.

Taż sama czynność urzędowa odbywa się, ile razy po przerwie fabrykacyi, w ciągu której nastąpiło ostatnie miesięczne obliczenie podatku od gorzałki, rozpoczyna się na nowo ruch gorzelni w tej samej kampanii rocznej. Rozumie się samo przez się, że za każdym razem, gdy podczas kampanii rocznej naczynie wstawione wypróżnione zostało celem zbadania jego treści, trzeba natychmiast napełnić je znowu wyskokiem i zapisać w regestrze gorzelnianym, ile tenże zawiera odsetków alkoholu.

Po napełnieniu naczynia wstawionego, służącego do przekonania się o ubywaniu odsetków alkoholu a przeznaczonego dla kontroli nadzwyczajnej, nastąpi za każdym razem także napełnienie naczynia wstawionego, służącego do przekonania się o wejściu pary.

Wyskoku potrzebnego do napełniania naczyń wstawionych dostarczyć ma gorzelnia, której też zwrócona będzie reszta do dalszego użytku nie potrzebna.

VIII. W celu oznaczenia ilości wyskoku, który przepłynął przez wyskokomierz Dolaińskiego, jakoteż ilości odsetków alkoholu w tymże wyskoku zawartego, postępuje się w sposób następujący:

1. Najprzód bada się dokładnie, czy zamknięcia urzędowe na przyrządzie do pędzenia, oziębialniku, rurze zwierzchniej osłaniającej rurę łączącą oziębialnik z wyskokomierzem, na cylindrze cynkowym tego ostatniego itd. są nienaruszone i czy cel ich nie został udaremniony. Wszystko, co by było do zarzucenia, będzie urzędownie stwierdzone.

2. Następnie wstrzymuje się na czas krótki ruch przyrządu do pędzenia, zapisuje w regestrze gorzelnianym to co wskazuje rachmistrz wyskokomierza i odejmuje się tak cylinder cynkowy od wyskokomierza jak i rurę zwierzchnią od rury łączącej. Ściany wewnętrzne cylindra cynkowego, jakoteż ściany zewnętrzne skrzyni przyrządu i jego połączenie z podstawą, tudzież części wewnętrzne rury

zwierzchniej i części zewnętrzne rury łączącej będą również starannie obejrzane i wadliwości, jeżeliby się znalazły, zostaną urzędownie stwierdzone.

3. Teraz wkłada się rurę zwierzchnią napowrót na rurę łączącą a płaszcz cylindra walcowego do skrzyni przyrządu i na obudwu kładzie się napowrót zamknięcie urzędowe.

4. Otwiera się potem w cylindrze cynkowym i w skrzyni przyrządu drzwiczki prowadzące do rurki odpływowej na próbki wyskoku do zwykłej kontroli, aby najprzód zbadać, czy znajdujące się tam naczynie, do sprawdzenia przerwy w działaniu bębna mierniczego służące, zawiera płyn czy nie.

Gdyby zawierało płyn, natenczas, jeżeli od czasu, gdy naczynie to było próżne, nie oznajmiono przerwy w działaniu bębna mierniczego, uczyniony będzie zarzut defraudacyi.

5. Po dokonaniu powyższych czynności próbki wyskoku do zwyczajnej kontroli ściągnięte będą całkowicie do czystego i suchego naczynia, z sobą zmięszane i za pomocą przepisanego alkoholometru oznaczony będzie ich stopień.

Toż samo uczynić należy z wyskokiem w naczyniu wstawionem kontroli zwyczajnej.

Jeżeli wyskok ten okaże ubytek stopnia alkoholu o więcej niż $1/5$ stopnia alkoholometru, ilość tego ubytku doliczona będzie do stopni alkoholu otrzymanych przez zbadanie próbek wyskoku.

Gdyby się zdarzyło, że w skutek nader ograniczonego ruchu gorzelni ściągnięte próbki wyskoku nie wystarczają do odpowiedniego napełnienia naczynia, użytego do oznaczenia ich stopnia, natenczas oznacza się to naczynie nicią w miejscu, do którego wlane próbki dochodziły i ocenia się na oko, ilekroć trzebaby powiększyć ich objętość, aby się naczynie całkiem lub z czubem napełniło. Następnie wlewa się próbki wyskoku do innego naczynia czystego i suchego, napełnia się tamto naczynie czystą wodą, mającą około 12 stopni Reaumura ściśle aż po nitkę tyle razy, ile według poprzedniczego ocenienia potrzeba do napełnienia go a względnie przepełnienia i części wody tym sposobem odmierzone dolewa się do próbek wyskoku.

Oznaczywszy stopień tej mieszaniny, składającej się z wody i wyskoku, można na zasadzie jej odsetków alkoholu obliczyć w przybliżeniu, ile odsetków alkoholu mają sameż próbki wyskoku.

Jeżeli np. potrzeba dwa razy (w ogólności n razy) więcej wody niż objętość próbek wyskoku wynosi, tak, że próbki razem z dolaną wodą mają objętość trzy razy (w ogólności $n + 1$ razy) większą od pierwotnej i jeżeli mięszanina ta miała $26\,1/2$ (w ogólności m) stopni alkoholometru, natenczas same próbki mają $26\,1/2 \times 3 = 79\,1/2$ (w ogólności $[n + 1]\, m$) stopni alkoholometru, t. j. tyle razy więcej niż mięszanina, ile razy objętość ich mieści się w objętości mięszaniny.

Ażeby przez używanie małych naczyń ograniczyć do bardzo małej liczby przypadków potrzebę uciekanie się do tego środka pomocniczego, a zarazem wynikom oznaczenia stopni zapewnić potrzebną miarę dokładności, używać należy do oznaczania odsetków alkoholu w próbkach wyskoku takich alkoholometrów, których podziałka dochodzi nie od 0 aż do 100 stopni, lecz tylko od 75 aż do 96 stopni, ale której każdy stopień podzielony jest na pięć części.

Przedsiębiorcy gorzelni, którzy obrawszy opodatkowanie podług wyrobu, posiadać muszą na mocy §. 64 ustawy o opodatkowaniu gorzałki (Dz. u. p. 1878, Nr. 72) w gorzelniach swoich alkoholometr studzielny przepisanego urządzenia, nabywać mogą przez Władzę skarbową I instancyi za zwrotem kosztów wyrobu

alkoholometry tego rodzaju, sprawdzone podług przepisów porządku miar i wag (Dz. u. p. 1872, Nr. 171, §§. 33 aż do 36), mające długości 30 centymetrów, z których 16 centymetrów przypada na część pływającą a 14 centymetrów na szyjkę, z odpowiedniemi naczyniami do zanurzania.

6. Kontrola zwyczajna kończy się po zbadaniu wzmiankowanem w powyższym 5 ustępie ponownem napełnieniem naczynia wstawionego.

Przystęp do próbek wyskoku zamyka się, pokrywę cylindra cynkowego zakłada na nowo i ubezpiecza zamknięciem.

Zresztą przy kontroli zwyczajnej można zaniechać czynności pod 2 i 3 wzmiankowanych, jeżeli stosunki ruchu gorzelni lub inne okoliczności nie dają powodu do ściślejszego badania.

7. Przy kontroli nadzwyczajnej wykonywa się najprzód czynności wzmiankowane pod 1 aż do 3 włącznie. Wykonywa się także czynność urzędową, wskazaną w ustępie 5 co do naczynia kontroli zwyczajnej, służącego do przekonania się o spoczynku bębna mierniczego. Wszakże oznaczenie stopnia próbek wyskoku, w ustępie 5 także wzmiankowane, uskutecznia się tylko wtedy, jeżeli można przypuszczać, że próbki te napełnią naczynie do zanurzania najmniej do połowy.

Dalsze postępowanie kontroli nadzwyczajnej obejmuje oznaczenie próbek wyskoku do tejże kontroli przeznaczonych, odjęcie pokrywy skrzyni przyrządu i oznaczenie stopnia wyskoku w naczyniu wstawionem do tejże kontroli służącem, tudzież zbadanie naczynia będącego przy huśtawce do przekonania się o spoczynku bębna mierniczego, jakoteż zbadanie przyrządu do przekonania się o wejściu pary, nakoniec obejrzenie wewnętrznych części przyrządu.

Przy oznaczaniu stopnia próbek wyskoku przeznaczonych do kontroli nadzwyczajnej i wyskoku z naczynia wstawionego do tej kontroli przeznaczonego, postępować należy tak samo, jak przy oznaczaniu stopnia płynów próbnych kontroli zwyczajnej.

Wyniki oznaczenia stopnia nie będą wprawdzie wzięte za podstawę do obliczenia podatku od gorzałki, lecz zanotowane będą w formie uwagi w regestrze gorzelnianym i porównane z zapiskami kontroli zwyczajnej w regestrze.

Wynik badania naczynia znajdującego się przy huśtawce a służącego do przekonania się o spoczynku bębna mierniczego, jakoteż przyrządu do przekonania się o wejściu pary, zapisuje się także w regestrze gorzelnianym. Zarazem, gdyby w pierwszem naczyniu znaleziono płyn a od czasu ostatniej poprzedzającej kontroli nadzwyczajnej ani uwiadomienia o przerwie w działaniu bębna mierniczego nie uczyniono, ani zarzut defraudacyi z powodu takiej przerwy nie był wyniesiony, uczynić należy zarzut defraudacyi.

Oglądanie wewnętrznych części wyskokomierza o tyle tylko miejsce mieć może, o ile to da się uczynić bez odejmowania i wyjmowania tych części. Gdyby się znalazły uchybienia, należy urzędownie je stwierdzić, a gdyby miały psuć dokładność wskazówek wyskokomierza, używanie nadal tego wyskokomierza do opodatkowania wyrobu będzie zabronione.

Jeżeliby zaś sito stągiewki alkoholometru było onieczyszczone, czynnik skarbowy sam je oczyści i flaszeczkę na oliwę, umieszczoną nad łożami osi bębna mierniczego, napełni odpowiednią oliwą, której dostarczyć ma gorzelnia. Gdy w taki sposób zadanie kontroli nadzwyczajnej co do wyskokomierza będzie spełnione, pokrywa skrzyni przyrządu, drzwiczki do próbek wyskoku w skrzyni przyrządu i w cylindrze walcowym, tudzież pokrywa tego ostatniego wzięte będą napowrót pod zamknięcie urzędowe.

IX. Przynajmniej raz w ciągu każdej kampanii rocznej dwóch czynników skarbowych skontrolować ma w gorzelni oznaczenia ilości na wyskokomierzu, mierząc wyskok z niego wypływający i porównywając wynik tego zmierzenia z oznaczeniem ilości na wyskokomierzu.

Z tąż kontrolą łączy się także próba, czy przyrządy, które mają zapowiadać przerwę w działaniu bębna mierniczego a względnie o niej uwiadamiać, są jeszcze skuteczne, czy więc, gdy bęben mierniczy zatrzyma się podczas przypływu wyskoku, huśtawka i dzwonek będą w ruchu i czy odnośne naczynia do stwierdzenia służące, napełnią się wyskokiem. Mała ilość wyskoku, która podczas próby niezmierzona przez wyskokomierz przepłynie, zostanie oceniona, po ocenieniu w regestrze gorzelnianym zapisana i przy obliczaniu miesięcznem podatku od gorzałki, doliczona do ilości oznaczonej za pomocą wyskokomierza.

Stremayr r. w.

Tablica I.

Wyskokomierz. — Patent: Ferd. Dolainski & Comp., Wiedeń.

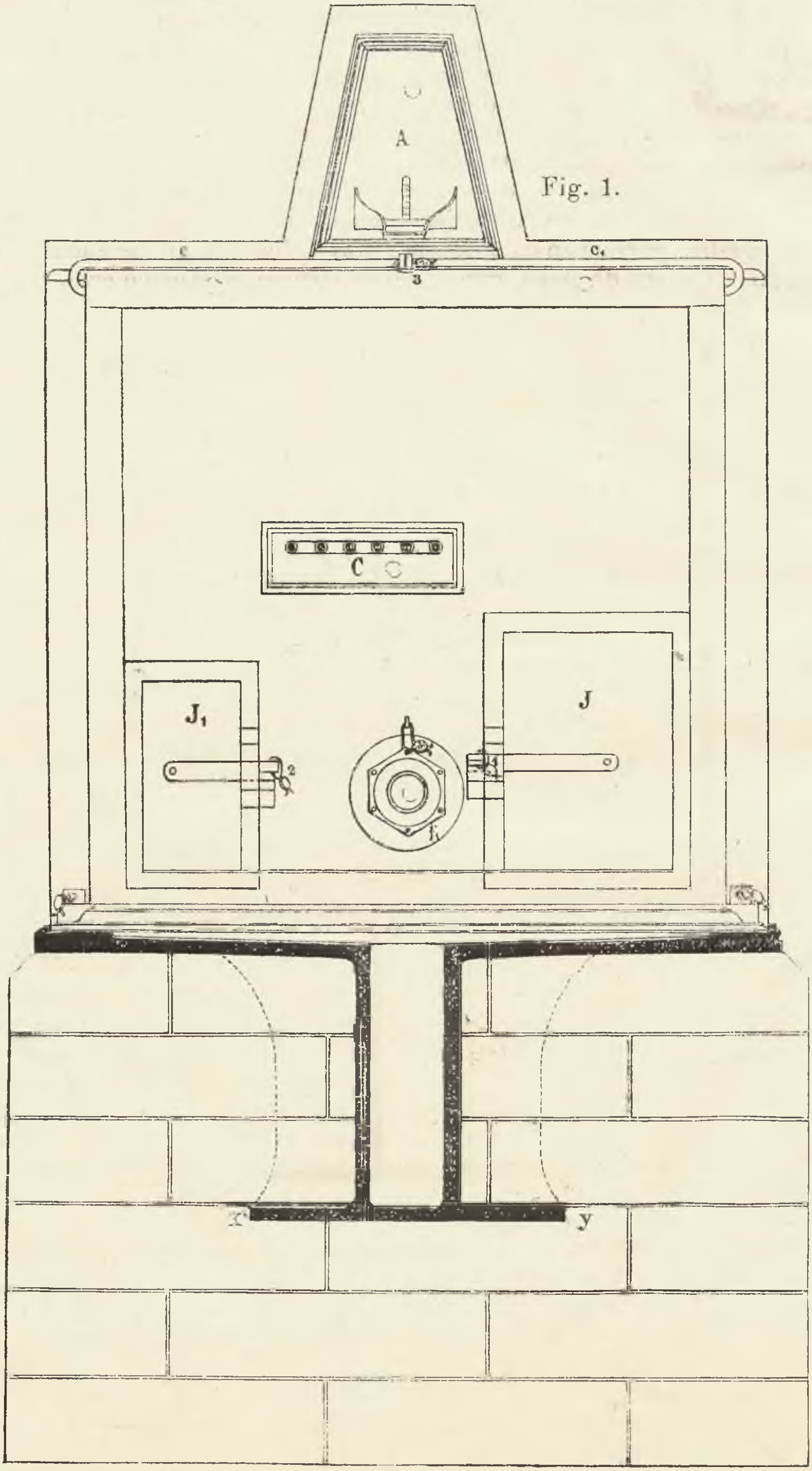
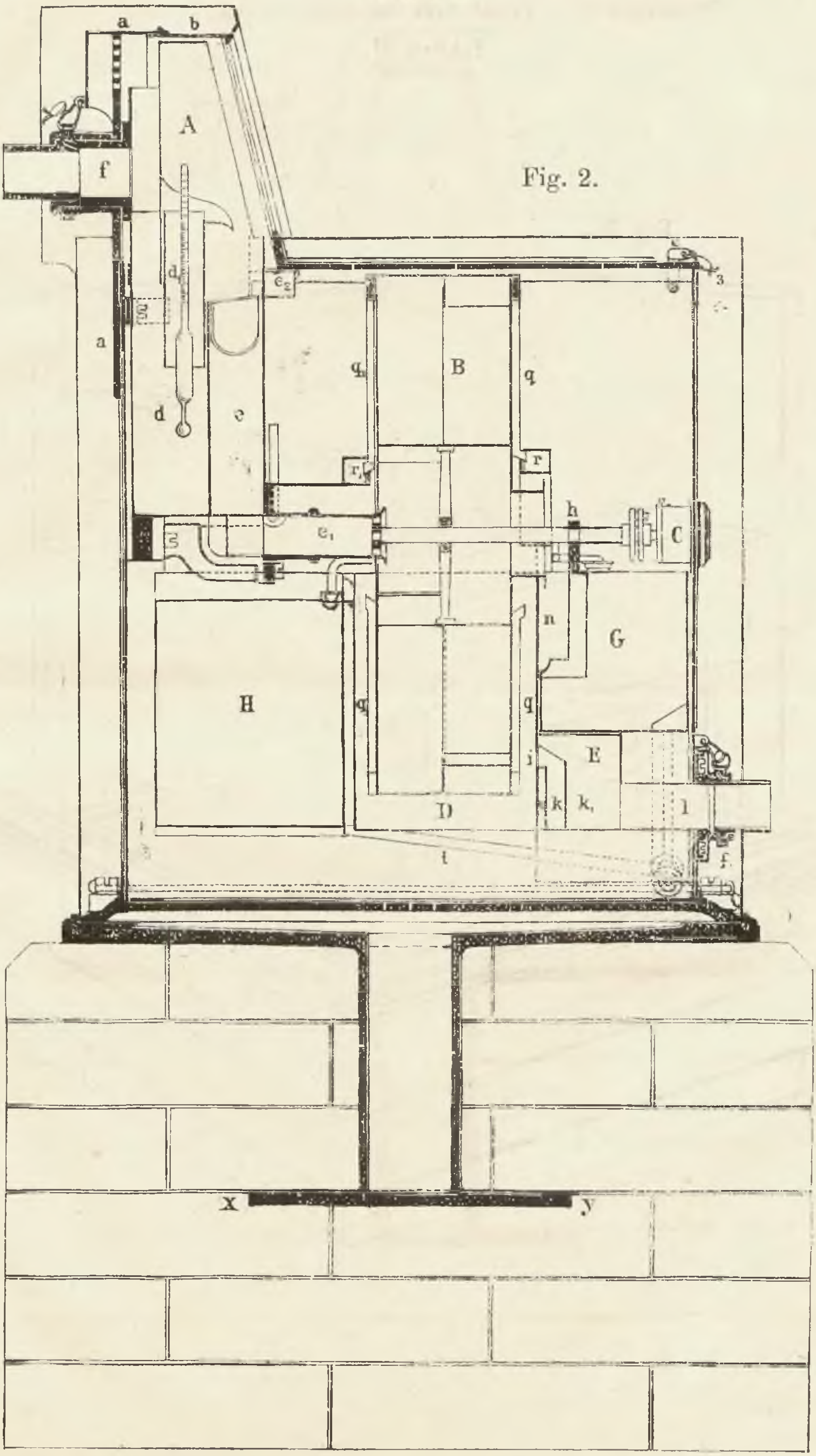

Fig. 1.

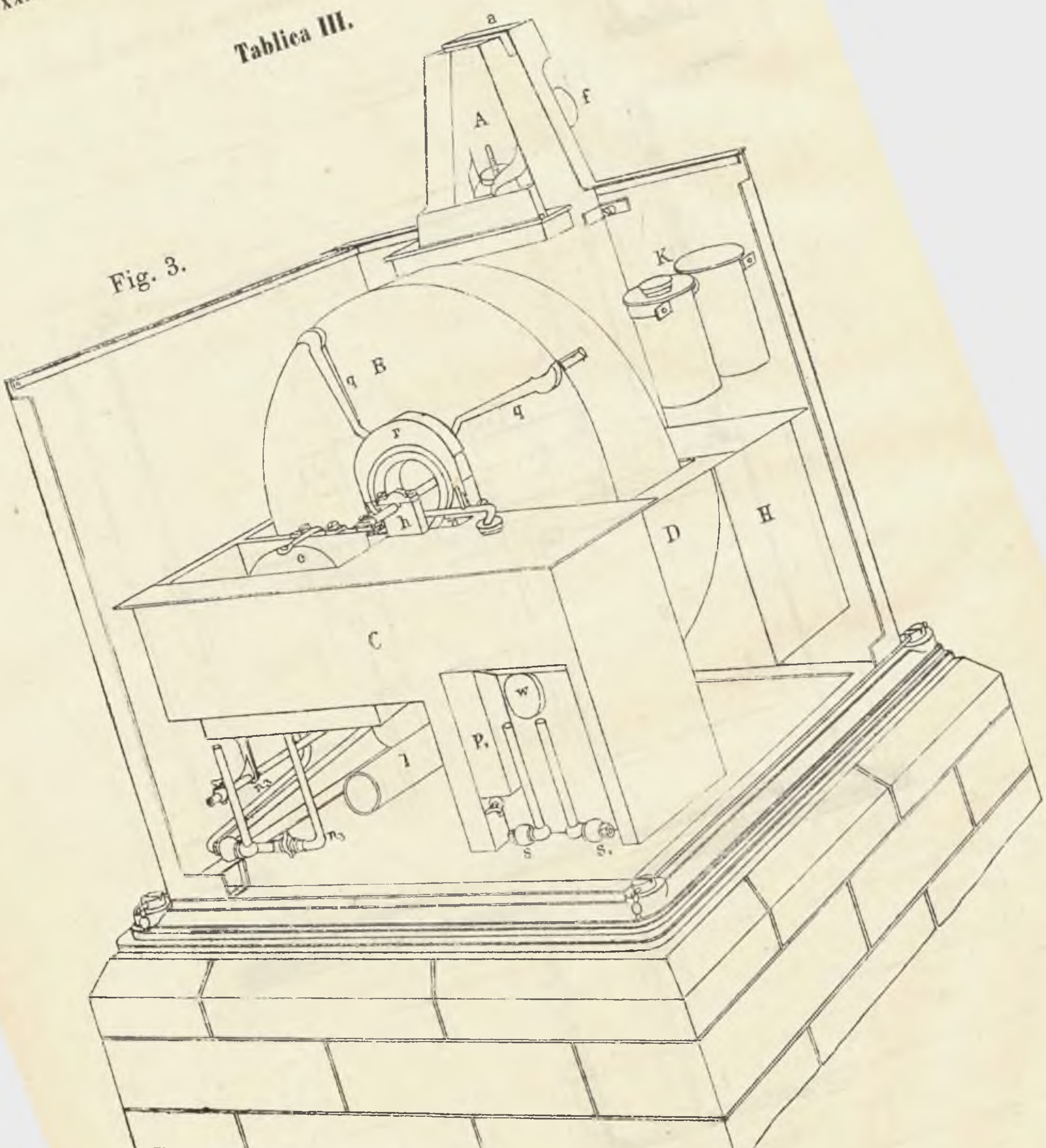
Tablica II.

Fig. 2.

Tablica III.

Fig. 3.

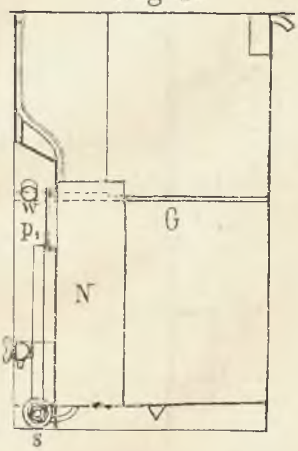

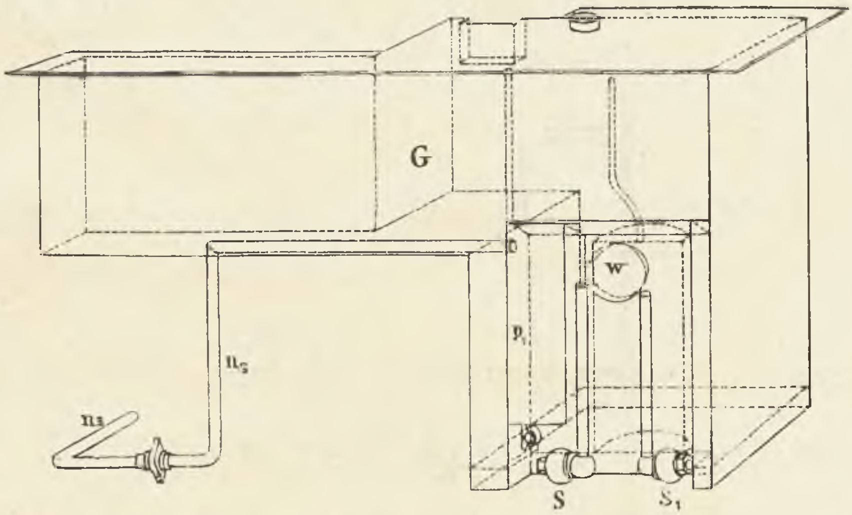
Tablica IV.

Skrzynia do oznaczania stopni w kontroli zwyczajnej.

Fig. 5.

Fig 4.

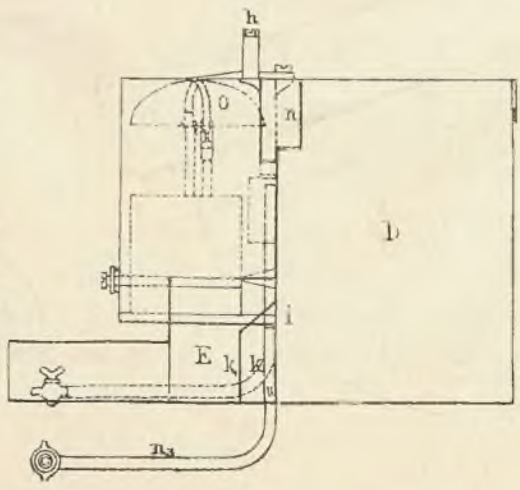
Skrzynia do oznaczania stopni w kontroli nadzwyczajnej.

Fig. 6.

Przyrządy do kontroli i zabezpieczenia.

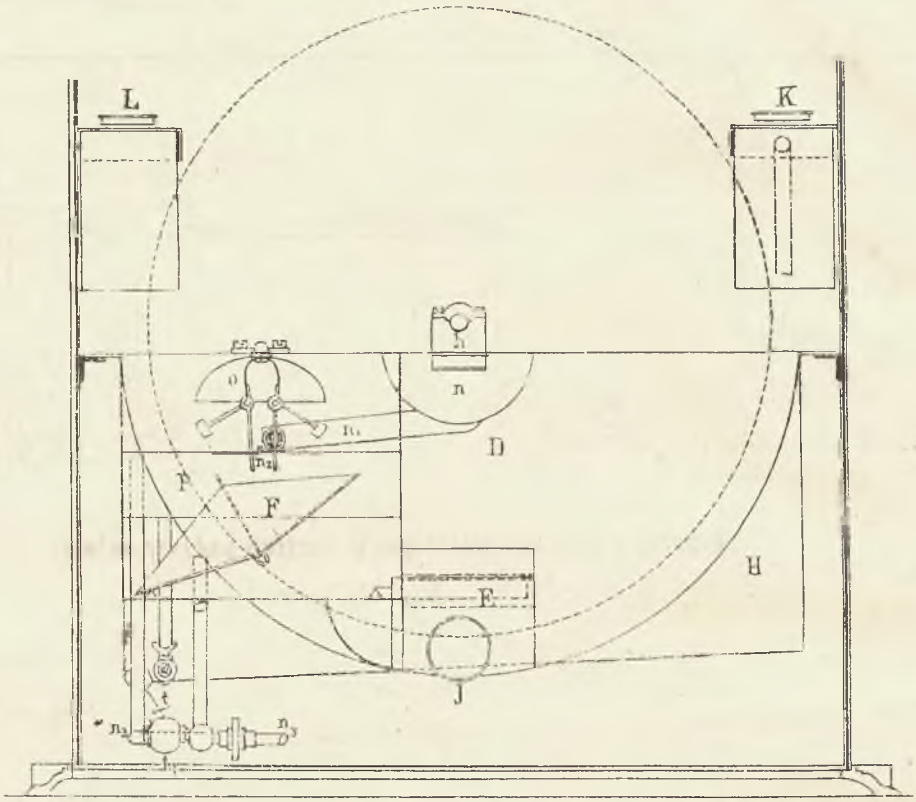
Fig. 7.

Tablica V.

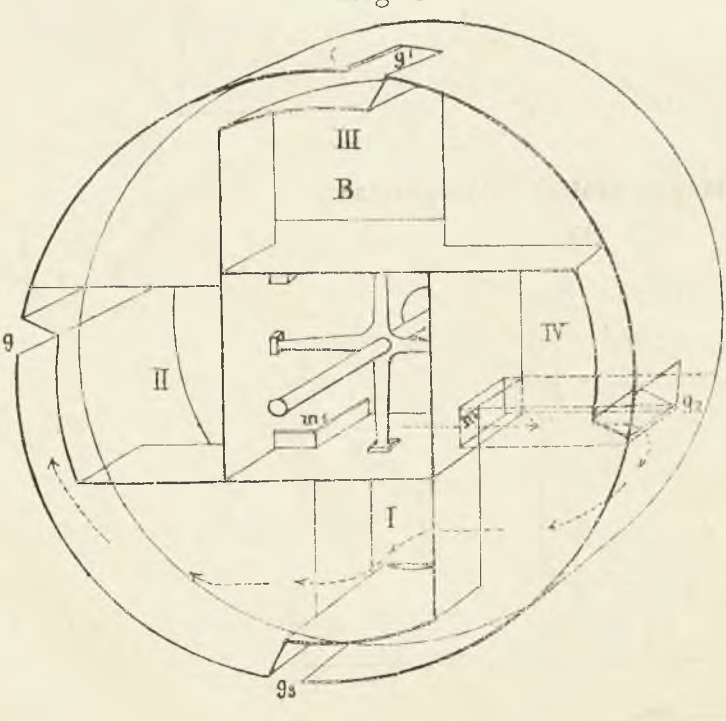
Przyrządy do kontroli i zabezpieczenia.

Fig. 8.

Bęben mierniczy.

Fig. 9.

Rama alkoholometru.

Fig. 10.

